

Vliegertje 66

MIEK ZWAMBORN

gastvrouw Lieselot De Taeye

**zondag 3 oktober 2021 om 10.30 u.
Oranjerie Broeltuin,
Broelkaai 6, 8500 Kortrijk**

KORTRIJK

REDACTIE

Piet Devos & Gie Devos
info@pietdevos.be | giedeivos@skynet.be

reacties en suggesties zijn welkom

HET PENHUIS

is een organisatie van openbare bibliotheek Kortrijk en stad Kortrijk
met ondersteuning van Literatuur Vlaanderen

reacties en suggesties zijn welkom

LITERATUUR
VLAANDEREN

Het Penhuis

KORTRIJK

programma 2021-2021

MIEK ZWAMBORN

zondag 3 oktober 2021

gastvrouw Lieselot De Taeye | oranjerie Broeltuin

MARIJE LANGELAAR

zondag 14 november 2021

gastheer Jooris Van Hulle | oranjerie Broeltuin

YONI VAN DEN EEDE

zondag 5 december 2021

gastheer Philippe Lepers | oranjerie Broeltuin

LENNY PEETERS & MUSTAFA KÖR

zondag 6 februari 2022

gastheer Piet Devos | oranjerie Broeltuin

MAXIM FEBRUARI

zondag 20 maart 2022

gastheer Rik Van Puymbroeck | Boekenhuis Theoria

WILLEM JAN OTTEN

zondag 24 april 2022

gastvrouw Virginie Platteau | oranjerie Broeltuin

prijs en inschrijvingen

vvk € 7 (incl. reserveringskosten), add € 8, jongeren -26 jaar € 5
reserveren via Ticketservice Kortrijk, 056 23 98 55
beperkte plaatsen, drankje telkens inbegrepen

meer info

www.kortrijk.be/bibliotheek/hetpenhuis

www.facebook.com/hetpenhuis

www.twitter.com/hetpenhuis

HET PENHUIS

Het Penhuis is aan zijn negentiende seizoen toe.
We gingen van start in het najaar van 2003.

Het Penhuis wil de ontwikkelingen in de actuele literatuur en filosofie op de voet volgen. De volle aandacht voor artistieke kwaliteit is het uitgangspunt. We willen geen organisatie zijn die zich richt op literatuur- en filosofiekenners. Tegelijk willen we een lage drempel inbouwen en een ruime variatie brengen in het aanbod.

Het Penhuis is een niet-geïnstitutionaliseerde vereniging maar nauw verbonden met Schouwburg Kortrijk, openbare bibliotheek Kortrijk en stad Kortrijk. De werking wordt hoofdzakelijk gedragen door vrijwilligers.

Het Penhuis programmeert vijf of zes activiteiten per seizoen op zondagvoormiddag. Er wordt daarbij telkens een dichter, een filosoof of een prozaïst uitgenodigd, die door een gastheer of -vrouw wordt geïnterviewd. Ook het publiek wordt nauw betrokken. Vragen stellen aan de uitgenodigde auteur is altijd mogelijk.

Iedereen is welkom.

Oranjerie Broeltoin, Kortrijk

MIEK ZWAMBORN

BIOGRAFIE

Miek Zwamborn (°1974) is schrijver, dichter, vertaler en beeldend kunstenaar. In haar werk spelen landschap en geschiedenis een belangrijke rol. Aan de hand van historisch beeldmateriaal, reisverslagen en wetenschappelijke rapporten pluist zij bestaande verhalen na om met deze fragmenten via verschillende media een koppeling naar het heden te maken.

Zij publiceerde de romans *Oploper* (2000, longlist Ako Literatuurprijs), *Vallend Hout* (2004, longlist Libris Literatuurprijs) en de dichtbundel *Het kriecken van sepia* (2008). In 2013 verscheen haar derde roman *De duimsprong*, genomineerd voor de Libris Literatuurprijs 2014 en in 2017 het essayistische natuurboek *Wieren*.

Miek Zwamborn woont en werkt op het Schotse eiland Mull.

miekzwamborn.nl

uit fotoarchief Miek Zwamborn

BIBLIOGRAFIE

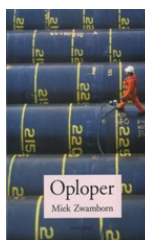
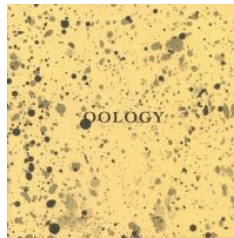
- 2021 Aangekondigde nieuwe roman bij uitgeverij Van Oorschot Amsterdam
- 2020 *The Seaweed Collector's Handbook* | vertaling van Wieren naar het Engels door Michele Hutchison | Profile Books
- 2020 *Seaweed An enchanting Miscellany* | vertaling van Wieren naar het Engels door Michele Hutchison | Greystone Books
- 2019 *Vi ses vid världens ände* | roman | vertaling naar het Zweeds door Per Holmer | Rámus Förlag
- 2019 *Arandora Star* | poëzie | Centum Nec Plura V | i.s.m. Seth & Derek Crook
- 2019 *Algen* | bloemlezing | Naturkunden | Matthes & Seitz
- 2018 *Dagvangst* | fotografisch dagboek | i.s.m. Jozee Brouwer
- 2018 *Wieren* | veldgids | Van Oorschot
- 2018 *Laminaria* | fotografie en poëzie | Centum Nec Plura IV | i.s.m. Jo Frenken
- 2017 *Oology* | poëzie, fotografie en gesprekend papier | Centum Nec Plura III | i.s.m. Sandra Merten, Rutger Emmelkamp en Jo Frenken
- 2017 *Tireragan* | poëzie en fotografie | Centum Nec Plura II | i.s.m. Rutger Emmelkamp en Jo Frenken
- 2015 *Wir sehen uns am Ende der Welt* | roman | vertaling naar het Duits door Bettina Bach | Nagel & Kimche
- 2015 *Tussen de lijnen* | poëzie en fotografie | i.s.m. Ton Zwerver
- 2015 *Getemde hemel* | poëzie, essay en fotografie
- 2013 *De duimsprong* | proza | Van Oorschot
- 2012 *Blue Lias* | poëzie | Extrapool
- 2008 *Het krieken van sepia* | poëzie | Slibreeks | CBK Zeeland
- 2004 *Vallend hout* | proza | Meulenhoff
- 2000 *Oploper* | proza | Meulenhoff

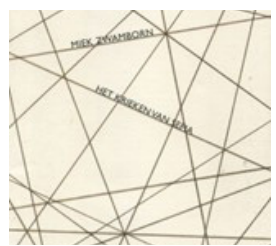
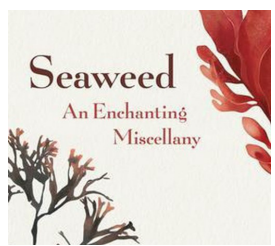
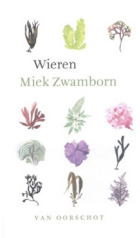
ONDERSCHEIDINGEN

- De roman *Oploper* stond in 2001 op longlist van de AKO Literatuurprijs
- De roman *Vallend hout* stond op longlist van de Libris Literatuurprijs
- Het boek *De duimsprong* werd genomineerd voor de Libris Literatuurprijs '14
- Het boek *De duimsprong* werd vertaald in het Duits.

BELANGRIJKSTE VERALINGEN

- Monika Rinck
Honingprotocollen: Zeven schetsen voor gedichten die uitstekend zijn
Uitgeverij Perdu Amsterdam, Poëziecentrum en Terras, 2015
- Arno Camenisch
De Sez-Ner, romantrilogie
uitgeverij De Bezige Bij Amsterdam, 2013

Raadpleeg zeker de online catalogus van de Kortrijkse (buurt)bibliotheek om nog ander werk over en door Miek Zwamborn te ontdekken.

<http://kortrijk.bibliotheek.be>

DE KEUZE VAN ... PIET

Wanneer je ecologie opvat als de studie naar de wisselwerking tussen mensen en hun natuurlijke leefomgeving, dan zijn er weinig oeuvers zo door-en-door ecologisch als dat van Miek Zwamborn. In haar werk tracht Zwamborn niet alleen de complexe wereld van planten, dieren, gesteenten en zeeleven bloot te leggen, maar ook hoe deze natuur van oudsher menselijke activiteiten en verhalen heeft gevormd. Hierbij paart Zwamborn de ontledende blik van de wetenschapper aan de hoge sensitiviteit voor verbinding van de dichter.

Deze ecologische poëtica treedt met name duidelijk aan de dag vanaf Zwamborns derde roman *De duimsprong* uit 2013. Daarin volgen we een naamloze, jonge vrouw tijdens de zoektocht naar haar vermiste klimmaatje Jens. Samen hebben ze menige bergtop bedwongen, maar thans ontbreekt van Jens ieder spoor. Verwoed reist de vertelster alle plekken af waar Jens en zij ooit samen zijn geweest, in de hoop antwoorden te vinden. Echter, gedurende deze speurtocht stuit ze al gauw op het fascinerende levenswerk van Albert Heim (1847-1939), de Zwitserse geoloog die de ultieme maquette van de Alpen beoogde te maken. Het natrekken van Heims biografie en onderzoek wordt een manier om met het gemis van Jens om te gaan. Toch gaat het veel verder dan Jens' concrete vermissing.

Wat de vertelster immers met beide verdwenen mannen - Jens en Heim – deelt, is een existentieel soort heimwee, het onmogelijke verlangen het bergmassief te doorgronden en er als het ware in op te gaan. Zoals er over Heim te lezen staat: 'Hij wint aan hoogte, hij schuift de twijfel en de valangst op naar een volgende klim. Dit is niet de dag om te vallen. Zijn ogen verlangen naar meer berg en overzicht, zijn voeten volgen die ogen, vragen om amorf gesteente, oneffen paden, er zijn zomervoeten over alpenbloemen en wintervoeten over ijs.' Het landschap dringt het lichaam van de geoloog en de klimmer binnen, vormt en kneedt het, maar kan het ook ieder moment vernietigen. Desondanks stilt het besef van dit gevaar nooit hun honger naar kennis van de alwetende aardlagen, want 'Geologie is het oog van de geschiedenis. Het landschap heeft alles gezien.'

In haar nieuwste non-fictiewerk *Wieren* (2018) verschuift Zwamborns focus naar de ongekende weelde van de mariene plantenwereld. Ze brengt onder meer de vele wiersoorten in kaart die rond het Schotse Mull groeien, het eiland waar de auteur sinds een aantal jaar woont. Zo vangt ze het wonderlijke getrommel van ontbladerde kelpstokken op die tegen de rotsen slaan: 'Geboeid luister ik naar dit aanlandige tamboerkorps dat roffels oefent voor een volgende taptoe. Als elke zevende golf, zoals vaak wordt beweerd, inderdaad hoger en langer is, zou ik het ritme van de zee in het getrommel moeten kunnen horen. (...) Elke minuut lijken er klanken bij te komen; de branding verandert in een orkestbak.'

Daarnaast duikt Zwamborn in de lange geschiedenis van het wieren verzamelen en kweken, die ons van Ierland en Frankrijk tot in China en Japan brengt. Zowel in woord als in beeld inventariseert ze bovendien de vele artistieke pogingen die in de loop der tijd zijn ondernomen om de sierlijke bewegingen en de enorme variëteit van zeewier te tekenen, te filmen of anderszins vast te leggen. Maar evengoed bevat het boek tal van recepten, daar wieren bijzonder rijk aan eiwitten en vitaminen zijn. Zodoende zou in uitgestrekte zeeboerderijen geteeld wier, in de toekomst, kunnen uitgroeien tot een belangrijke voedselbron en vleesvervanger.

In Wieren is het perspectief opnieuw vernieuwend in zijn ecologische radicaliteit: 'Als onderwaterschrijver moet je alles afleggen, onderdanig zijn, loodblokken omgespen, anders drijf je terug omhoog naar het oppervlak en ebben alle zojuist opgeschreven woorden weg. Machtig is het bos waar ik doorheen zwem. De wieren lijken door een geheimzinnige stroming aangestuurd, heel rustig waaien ze heen en weer. Tijdens het snorkelen in de baai verlies ik elk gevoel voor schaal.' Het is een voorrecht om als lezer de ongewone omzwervingen van deze auteur te mogen volgen, en je vraagt je af naar welke onherbergzame hoogte of diepte Zwamborns volgende boek ons zal meevoeren.

uit fotoarchief Miek Zwamborn

WIENEN - EEN KUNSTBOEK DAT DE WERELD VEROVERT - IN GESPREK MET MIEK ZWAMBORN

**bron: Metropolis M, 23.03.2019 [Boekenweek 2019],
www.metropolism.com/nl/features/37794_wieren_miek_zwamborn**

Het gebeurt niet vaak dat een kunstboek wetenschappers weet te inspireren en tegelijkertijd een groot publiek bereikt. Miek Zwamborn overkwam het met het boek Wieren. De rijke studie naar deze zeeplant, die is genomineerd voor de Jan Wolkers Prijs voor het beste natuurboek van 2018, wordt momenteel in verschillende talen vertaald.

In de inleiding van het boek Wieren beschrijft kunstenaar en schrijver Miek Zwamborn een liefde op het eerste gezicht. Op het strand van het Schotse getijdeneiland Erraid vond ze een immens bruinwier, ongeveer twee keer zo groot als haarzelf, dat ze mee naar huis nam. Voor het Parlement of Things schreef ze een gedicht over dit wier en het onderwerp liet haar niet meer los. In het jaar dat volgde verhuisde Zwamborn naar de baai van Knockvologan, waar ze dagelijks zeewier verzamelde, droogde en prepareerde, duiktochten ondernam en begon aan een manuscript waarvoor ze het wier in de films van Jean Epstein bestudeerde, verschillende laboratoria, natuurhistorische bibliotheken en een door Henri Matisse met wiervormen gedecoreerde kerk bezocht, terwijl de muren en het plafond van haar werkkamer door gedroogde wieren bedekt raakten.

Joris Galama: Was er een concrete aanleiding waardoor je besloot om een heel boek aan wieren te weiden?

Dat kwam eigenlijk door een vraag van Judith Schalansky, schrijver van onder andere De Atlas van Afgelegen Eilanden - Vijftig eilanden waar ik nooit ben geweest en ook nooit zal komen. Zij is ook uitgever van een natuurreeks bij Matthes & Seitz Verlag in Berlijn. Tweeënhalf jaar geleden las ik met haar voor in een Zuid-Duits vijfsterrenhotel dat voor de gasten, waarvan sommigen net een facelift hadden gehad, een natuurweek had georganiseerd. We konden het direct goed met elkaar vinden en aan het einde van mijn lezing vroeg ze of ik niet over mijn lievelingsdier zou willen schrijven voor de reeks die ze uitgeeft. Als het over een lievelingsdier had moeten gaan, dan zouden dat kwallen kunnen zijn. Ik stelde toen de zeeieren voor en Judith reageerde opgetogen. Door haar vraag stortte ik me op de onderwaterwereld. De vorm van het boek, het aantal plaatjes, de vijf hoofdstukken en twaalf portretten, had Schalansky bedacht voor de hele serie, dus daar moest ik me aan houden, hoewel ik het maximum van vijftig plaatjes wel heb overschreden.

Na het lezen van het boek had ik het gevoel dat jouw verzameling met verhalen en anekdotes over wier in potentie eindeloos zou kunnen groeien.

Ik hoop ook dat er ooit een vervolg komt. Er is nog zo veel niet beschreven en opgetekend. Ik had ook een boek met allemaal andere gevonden teksten, schilderijen, films en recepten kunnen maken.

Hoe heb je de selectie gemaakt?

Ik ben gaan ordenen naar de zintuigen. Dat merk je misschien in het boek; het begint met het kijken, dan volgt het voelen, dan geluid, geur en de smaak. De stukken die ik al had, kon ik onder deze categorieën plaatsen. Ik moest vervolgens overgangen maken en terwijl je in een roman bij een hoofdstuk met een andere persoon kan beginnen en een "harde las" kan maken, wilde ik dat hier alles in elkaar overliep. Er zijn ook wieren die op andere wieren groeien. Ik vond het daarom spannend om stukjes tegen elkaar aan te plakken. Ik wilde dat de teksten zich zouden vermenigvuldigen, ze laten doen wat de planten ook doen, maar tegelijkertijd moest het ook een leesbaar boek worden. Wat ik mooi vind aan het boek dat er nu is, is dat het nu niet "hoge kunst" voor een heel klein publiek is. Het is misschien best een maf boek geworden, maar door de beelden en variatie aan informatie hebben waarschijnlijk veel meer mensen er iets aan.

Heeft het feit dat je geen specialist bent je soms geblokkeerd?

Nee, het heeft me niet geblokkeerd. Ik probeer zo veel mogelijk over een voor mij nieuw onderwerp te weten te komen. Het dagelijks aanraken om het van binnenuit te leren begrijpen. Dat is een enorme uitdaging. Tegelijkertijd denk ik wel: er zou zomaar een wierspecialist in de zaal kunnen zitten die zijn vinger opsteekt en zegt dat het allemaal niet is zoals ik het stel. Ik maak vaak iets deels vanuit een wetenschap. Voor de roman *De duimsprong* verdiepte ik me in de geologie. Tegelijkertijd heb ik er niet tien jaar studie op zitten. Ik raak een andere laag aan, maak associatief verbindingen door er andere gebieden tegenaan te zetten. Toch blijft er wel ergens de angst dat iemand het onderuit haalt. Er wordt verwacht dat als je iets over een wetenschappelijk onderwerp zegt, dat je dat in de taal doet die daarvoor gebruikelijk is.

Op De Internet Gids toonde je recentelijk enkele foto's van wieren die zich aan stenen hebben gehecht. Hoe verloopt de overgang van het schrijven naar het beeldende werk?

Er is niet echt een hiërarchie. Wanneer ik hier op de Isle of Mull, waar ik woon, langs de vloedlijn loop dan vind ik altijd wel zo'n mooie overgangsfase tussen een steen en een wier. Ik raap ze op en zou over deze vondsten kunnen schrijven, ze kunnen tekenen, fotograferen of hun geluid kunnen opnemen. Meestal omsingel ik die verzamelingen via verschillende media. Met Rutger Emmelkamp en Jo Frenken van de Jan van Eyck Academie heb ik recentelijk een levensgroot suikerwier afgedrukt in risoprint. Alle werken zijn een soort familie van elkaar, ze hebben elkaar nodig en tellen bij elkaar op. Wanneer je alleen zo'n print van suikerwier zou zien, dan is dat misschien moeilijk te plaatsen, maar nu vormt het een soort nageslacht van het boek.

Ergens word jij zelf ook een soort personage dat alle werken aan elkaar verbindt. Eén van de ontroerendste momenten in het boek vind ik wanneer je onder water schreeuwt van blijdschap omdat je een stuk iriserend regenboogwier vindt. Boven water blijkt het echter zijn kleur te verliezen. Het is bijna een kant en klare metafoor voor de overgang van een fascinatie naar de nuchtere realiteit.

Er bestaan zoveel verschillende werkelijkheden. Ik kies ervoor om me in de luwte van de grimmige wereld in dit ruige landschap onder te dompelen. Een groot deel van de menselijke ellende gaat daardoor aan me voorbij. Ik wil met mijn werk een tegengeluid geven, me inzetten voor een andere toekomst. Ik betrap me er soms wel op dat ik tijdens een gesprek denk: nu moet ik even niet het woord zeewier gebruiken. Het is voor mij nu al ondenkbaar om weer in een stad te wonen waar het leven zoveel minder aards is dan hier op het eiland.

Op pagina 65 zeg je dat je met een algoloog sprak die ontkende dat bij het prepareren van zeewierbladen voor herbaria ook een bepaalde compositie of schoonheid nagestreefd wordt. Waarom geloofde je hem niet?

De "natte" verzameling van het Natural History Museum in Londen bestaat uit dieren en planten op sterk water. Daar vind je bijvoorbeeld heel grote vissen die in stukken gesneden zijn zodat ze in de weckflessen passen: puur praktisch. Bij de planten op papier wordt ook heel efficiënt gewerkt. Gras wordt bijvoorbeeld omgevouwen om op de bladzijde te passen, de zaden worden in een enveloppe in een lege hoek geplakt. Die helderheid heeft van zichzelf ook al een soort schoonheid. Maar het bladgroen is duidelijk niet zomaar op papier geplakt. Voor de compositie is een pincet nodig en als de plant eenmaal geschikt is, fixeert men deze met steekjes of flinterdunne stroken papier op de bladzijde. Daardoor ziet het er heel zorgvuldig uit. Als ik door een wetenschappelijk herbarium blader, waarin dunne papiertjes de planten beschermen, dan ontroert me dat, alsof het lakentjes zijn die de preparaten toedekken. Maar de botanist heeft dat natuurlijk niet met die intentie gedaan.

Die nauwkeurigheid loopt bijna over in een soort zorgzaamheid.

Die twee liggen ook heel dicht bij elkaar. Toen we deze zomer veldonderzoek deden met een ecooloog en de diepte van het trilveen peilden, kwamen we tot de conclusie dat natuurbeheer, natuurbescherming, beeldende kunst en literatuur overeenkomsten vertonen. Je werkt met een grote zorgvuldigheid naar iets toe dat voor anderen totaal abstract en hermetisch kan zijn. Als je bijvoorbeeld niet hebt geleerd om naar kunst te kijken, dan zie je er niks in. En als je niet weet dat de vogel die overvliegt op dat moment in dat landschap een betekenisvolle verschijning is, dan is die observatie van weinig waarde en slaat het verhaal van natuurbescherming misschien wel helemaal niet aan.

Uit: Metropolis M nr. 6-2018/2019

GASTVROUW LIESELOT DE TAEYE

BIOGRAFIE

Lieselot De Taeye (°1990) werkt sinds 2019 als postdoctoraal onderzoeker aan de UGent. Ze is geïnteresseerd in literair protest, magisch realisme, postkoloniale literatuur en alles wat met de roman te maken heeft.

Haar essays werden gepubliceerd in nY, Ons erfdeel en dereactor.org. Haar huidige onderzoeksproject gaat over de rol van religie en Midden-Afrikaanse kosmologieën in verhalen over Congo.

research.flw.ugent.be/nl/lieselot.detaeye

uit fotoarchief Lieselot De Taeye

VOLGENDE KEER IN HET PENHUIS

ZONDAG 14 NOVEMBER 2021

MARIJE LANGELAAR

Marije Langelaar (*1978) is dichtster en beeldend kunstenaar. Ze is een van de meest gelauwerde en kritisch geapprecieerde dichters van de laatste jaren. Ze studeerde aan de Hogeschool voor Kunsten in Arnhem en aan de Nottingham Trent University voor Hedendaagse Kunsten.

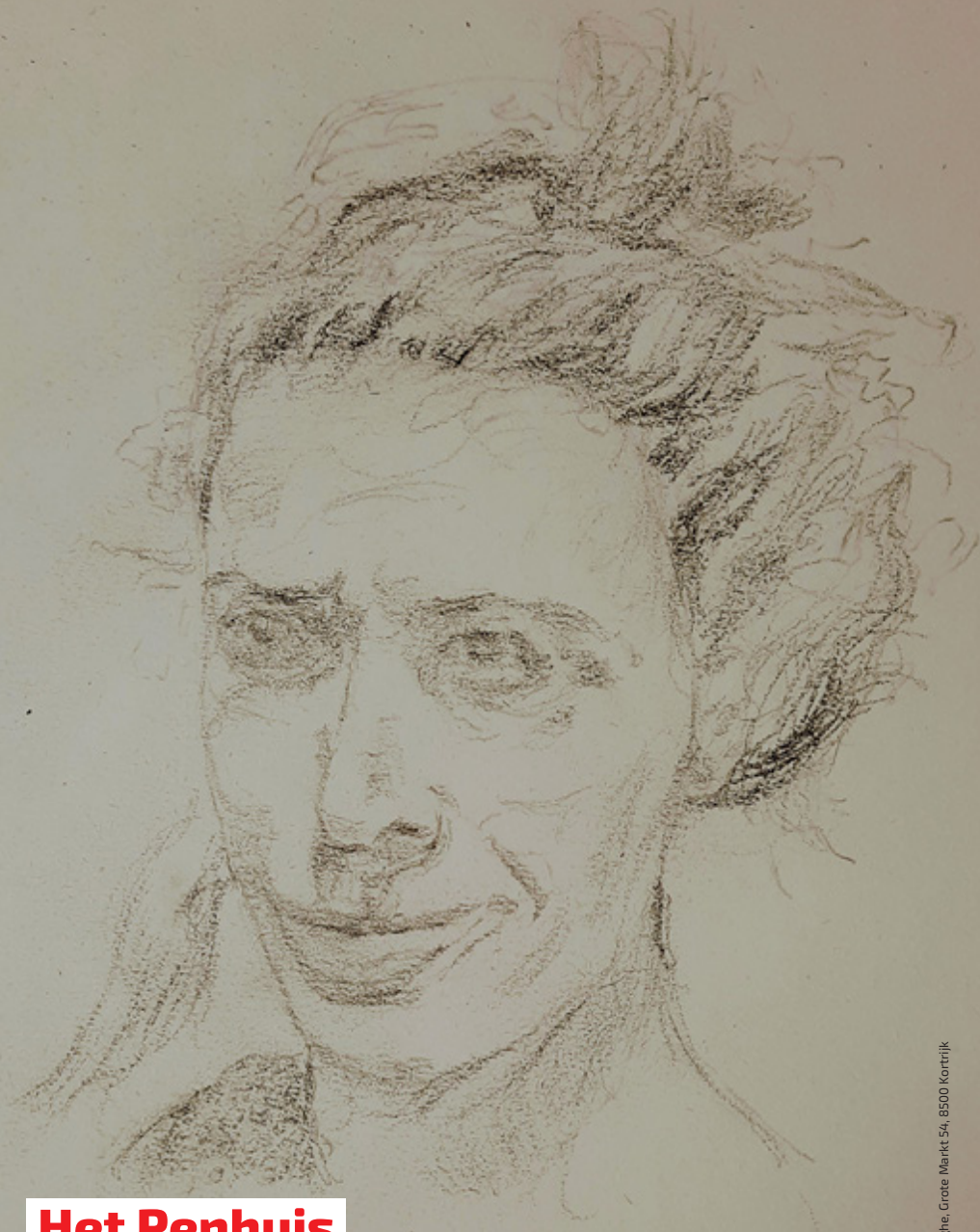
De rivier als vlakte (2003) was een van de grote verrassingen. De sterke opvolger *De schuur in* (2009) werd genomineerd voor zowel de Jo Peterspoëzieprijs als de J.C. Bloemprijs en werd bekroond met de Hugues C. Pernathprijs. *Vonkt* (2017) wint de Jan Campert prijs 2017, de Awater Poëzieprijs en is genomineerd voor de VSB Poëzieprijs 2018. Haar romandebuut *In het jaar van de rode os* verscheen dit jaar. Een ware belevenis voor de avontuurlijke lezer. Door haar vindingrijke en gevarieerde beeldspraak wordt het werk van Marije Langelaar hoog geprezen.

www.marijelangelaar.nl

Joris Van Hulle is de gastheer.

© Ivonne Zijp

Het Penhuis
met Miek Zwamborn

sepiapotlood op bewerkt tekenpapier © Gie Devos